

EXCURSIE FALSTERBO 1979

Zijn voor veel vogelaars de Flevopolders Vlieland, de AW-duinen en de Nieuwkoopse Plassen namen die in Nederland een ieder een kick geven, tegenwoordig worden dergelijke plekje ook in het buitenland "ontdekt". Was dat een aantal jaren geleden Cap Gris Nez in Noord-Frankrijk, waar vooral de zeevogeltrek vaak geweldig te observeren is, nu wordt Zweden reeds bereikt voor een lang vogelweekend. Waarom juist Zweden? Het bijzondere van Zweden, en wel het uiterste zuidwestelijke puntje Falsterbo, is dat het in september en oktober het toneel is van een zeer interessante tak van de vogeltrek namelijk de roofvogeltrek. En dit laatste is nu niet bepaald iets wat je overal kunt gaan bekijken.

Hoe komt het nu dat juist daar de roofvogeltrek zo uitbundig is? Hier is een aantal redenen voor te noemen. Ten eerste is Scandinavië een zeer groot onge-rept stuk natuur waar grote aantallen roofvogels een broedplaats kunnen vinden. Ten tweede is het er in de winter zeer koud en veelal bedekt met sneeuw, waardoor alle vogels gedwongen worden weg te trekken naar betere oorden. Ten derde dit is het meest belangrijke, hebben de meeste soorten roofvogels er een hekel aan om boven zee te vliegen.

Wanneer we nu een kaart van Scandinavië voor ons zien, blijkt dat de vogels tijdens hun trek naar het zuiden altijd zee tegenkomen. De vogels blijven nu net zolang langs de kust vliegen tot het zuidelijkst mogelijke puntje bereikt wordt. Dit is in het zuiden van Zweden. Hier verzamelen zich dus alle vogels. Maar de trekdrang houdt daar niet op en het grote voordeel is nu dat in het uiterste zuidwesten de oversteek zo klein is, dat met mooi weer zelfs de Deense kust gezien kan worden. En zo wordt na enkele dagen verblijf in Zuid-Zweden de trekdrang groter dan de vrees voor water en wordt toch de oversteek gemaakt, waarna zij zich in Denemarken weer verspreiden en verder trekken.

Gesterkt door de enthousiaste verhalen van mensen die het reeds eerder meege-maakt hadden, werd het plan opgevat dit gebeuren met eigen ogen te gaan zien.

Zo gezegd, zo gedaan. Woensdagavond, 26 september stapten we met z'n zeven-tien in 4 afgeladen volle auto's richting Lübeck in Noord-Duitsland om daar met de veerboot naar Trelleborg in Zweden vlak bij Falsterbo te varen. Hier verrees nog geen etmaal verder een Noordwijks kampement met 9 tenten.

Toch wel wat gespannen over wat het weer de volgende dag zou worden, werden we die morgen vroeg wakker door zonnetje, welke even later aan een strakblauwe hemel bleek te staan. Dat beloofde veel goeds, want met mooi weer is er veel thermiek in de lucht en juist daar maken de roofvogels gebruik van om naar de overkant te zweven.

Opgetogen trok de hele stoet naar het uiterste puntje van het schiereiland waar bleek dat meer mensen dit plekje ont-dekt hadden. Er stonden daar vele zweden met evenzovele grote kijkers op statieven. Veel kleine vogels deden daar op dat moment al verwoede pogingen om naar de overkant te durven vliegen, want vele stre-ken toch eerst nog even neer om moed te verzamelen alvorens over te steken. Dit waren voornamelijk Vinken, Kepen, Sijzen, Spreeuwen, Kwikstaarten, zwaluwen en Gras-piepers, doch verder ook regelmatig groep-jes Kruisbekken, Putters en Holenduiven. In deze groepen zorgden ook reeds de eerste Sperwers soms voor grote paniek, maar de grote roofvogels zouden nog wat langer op zich laten wachten.

Wanneer je je af en toe omdraaide en over zee keek, bleken ook daar allerlei vogels te trekken zoals honderden Middelste zaag-bekken, tientallen Aalscholvers, Knobbel-zwanen, Rotganzen en enkele Dwergmeeuwen, Grote sterns, duikers, Eidereenden en Pijl-staarten. Daarnaast lagen dicht onder de kust op een zandplaat een flink aantal zeehonden, waarvan er een paar later nieuws-gierig tot vlak aan het strand zwommen, door tientallen kijkers tot op de snorha-ren bekeken.

Naarmate de temperatuur steeg, kwamen ook de eerste Buizerden (volgens Baalbergen Buizerds i.p.v. Buizerden). Al gauw bleek dat zij zeer variabel in verenkleed waren, van zeer licht tot bijna zwart. Hiertussen vlogen dan ook nog regelmatig Wespddieven, wat de determinatie toch af en toe proble-matisch maakte. Een Wespddief lijkt name-lijk erg veel op een Buizerd, maar is in het geheel wat slanker en heeft vooral een langere nek en kop. Het verenkleed is echter net zo variabel als dat van de Buizerd. Om het nog moeilijker te maken verschenen er ook nog Ruigpootbuizerden, die weer het beste te onderscheiden zijn van een Buizerd aan een donkere partij veren op de buik, omringd door lichte veren en de vaak opvallend lichte stuit. De vleugeltekening bleek duidelijk geen goed kenmerk te zijn, want deze was vaak identiek aan die van de Buizerden. De Sperwers kwamen vaak laag over en waren goed te herkennen aan de kleine ronde vleugels, lange staart en geheel gestreept verenkleed.

Omdat echter toch niet die aantallen roofvogels langs kwamen die we verwachtten, besloten we terug te gaan naar de camping. Volgens insiders zou op de heide naast de camping later op de dag veel roofvogels komen cirkelen. We zaten nog niet of het wemelde er inderdaad van de roofvogels. Zomaar 20 tot 30 Buizerden met daartussen nog wat Ruigpootbuizerden en Sperwers in één kijkerbeeld, langzaam trekkend naar het zuiden en even later gevolgd door weer zo'n groep. Ja, dat was een grandioze belevenis, die iedereen nog lang zal heugen. Dit bleef zo tot een uur of vier doorgaan en de balans was toen ruim 300 Buizerden, 80 Sperwers, 10 Wespendieven en zo'n 25 Ruigpootbuizerden. Nog even had zich ook nog een jonge Zeearend laten zien, maar bleek voor veel kijkers wat te ver weg. Maar niet getreurd want om half vijf trokken we naar het Børringemeer. Dit meer trekt veel vogels die op hun reis naar het zuiden uitrusten. Wij waren dan ook zeer benieuwd wat daar te zien was. En inderdaad. We waren nog niet goed en wel uit de auto gestapt of de zon werd verduisterd door een enorme lap vogel. Ja hoor, er klapwiekte een Zeearend boven het meer. Wat een pracht gezicht! De er omheen cirkelende Buizerden vielen er gewoon bij in het niet!

Nu was ons ter ore gekomen, dat ook de Kraanvogels dit meer als slaapplaats gebruikten, doch deze zouden pas bij zons- ondergang verschijnen. We besloten ons verscholen op te stellen en af te wachten. Ondanks de kou bleef de moed er in want regelmatig trokken grote groepen ganzen en zelfs enkele Rode wouwen over het meer. De spanning steeg ten top en toen er vlak voor zonsondergang 13 enorme vogels aan kwamen vliegen, heerste er een uitgelaten stemming. Dat waren ze, dat kon niet missen! Na enige vluchten boven het meer verdwenen zij echter weer. Het loonde niet meer de moeite te blijven wachten want het was intussen bijna donker geworden. Nog napratend over dit prachtige schouwspel trok de karavaan voldaan terug naar de camping, waar onder een goed borreltje nog wat nagekletst werd over de geslaagde dag, terwijl de koks (Jaap Eijzinga en Willem Baalbergen) onderhand 17 man met de beschikking over 2 pitjes tegelijk van warme macaroni voorzag, een waarlijke prestatie!

De tweede ochtend gingen we te voet langs het strand naar de punt. Stelt u zich dan niet het strand van Noordwijk voor, maar een veel smaller strand met direct bomen op de veel lagere zeereep, die niet gescheiden van het strand is met het gebruikelijke prikkeldraad. Op de punt werden rustig alle zangvogels bekeken die vlak voor ons neerstreken, zoals piepers, Kneuen, Kepen en kwikstaarten. Af en toe

schoot er dan nog een Blauwe kiekendief of Sperwer vlak langs je heen.

Toen echter na een uur bleek, dat het zich die dag duidelijk niet daar zou gaan afspelen, werd terug naar de camping door het bos gewandeld. Regelmatig zagen we in open plekken in het bos vlak boven ons Ruigpootbuizerden en Sperwers vliegen. Helaas was het die middag bewolkt. We besloten dan ook maar niet naar de heide te gaan maar weer richting Børringemeer. Evenals de vorige dag waren weer veel ganzen aanwezig, die zich verzamelden voor de wintertrek. Nu mogen Nederlanders in de winter altijd goed ganzen kunnen zien, maar we moesten daar toch wel door de Denen op gewezen worden, dat het niet de vermoede Grauwe ganzen, maar de Rietganzen betrof. Deze afgang was weer snel vergeten toen even verder een buizerd op een paaltje showde. Dit was een zogenaamde Børringer buizerd. Zo noemt men alle Buizerden die een bijna geheel witte buik en ondervleugels, maar een bruine rug en bovenvleugels hebben. Deze lichte vorm komt in heel Zweden voor, maar wordt vooral veel in de buurt van het Børringemeer waargenomen. Ook de Boomvalk, Bruine kiekendief en Rode wouw lieten zich nog schitterend zien, de laatste vooral opvallend door zijn rode gevorkte staart en zijn smalle geknikte vleugels met daarop twee duidelijke witte vlekken.

Wegens groot succes van de vorige avond bereidden dezelfde koks nu een prima nassitafel, waarna welgevoed en zeer voldaan alle spullen weer in de auto's werden geladen.

Zeer tevreden werd in luxe hutten aan boord van de "Peter Pan" de nacht doorgebracht.

Alsof we nog niet genoeg Buizerden hadden gezien, werd onderweg langs de autobaan zeer fanatiek "buizerden op paaltjes" geteld. De resultaten werden dan weer op de parkeerplaatsen uitgewisseld. Sommigen bleken er echt ogen voor te hebben, want er werden er tientallen geteld en ook even zovele reeën.

Uiterst tevreden over de gezelligheid en de vele vogels ging iedere auto na de Nederlandse grens op zichzelf naar huis.

Tenslotte: Willem Baalbergen, bedankt voor de prima organisatie en voor de rest ging alles vanzelf!

Namens alle deelnemers.

Hein Verkade